

ДОГОВОР ЗА ПАРИЧЕН ЗАЕМ

Днес, ...199... г., в гр. ....,

се сключи настоящият договор за заем между:

.....

представяван от .....

наричан накратко **ЗАЕМОДАТЕЛ**, от една страна,

и

.....

представяван от .....

наричан накратко **ЗАЕМАТЕЛ**.¹

Страните се споразумяха за следното:

I. Предмет на договора

1.1) Заемодателят се задължава да предаде в собственост на **Заемателя** ....., наричана по-долу за краткост **ЗАЕМНАТА СУМА**, а **Заемателят** се задължава да върне заемната сума и уговореното възнаграждение по реда и съгласно условията на настоящия договор.²

2.1) Предаването на заемната сума от **Заемодателя** на **Заемателя** ще се извърши по следния начин .....

2) Заемната сума ще бъде предадена от **Заемодателя** на **Заемателя** в следните срокове: .....

II. Връщане на даденото

3.1) Заемната сума и уговореното възнаграждение ще бъдат върнати по следния начин и в следните срокове: .....

III. Дължимо възнаграждение

4.1) Дължимото от **Заемателя** възнаграждение представлява лихва в размер на ..... (.....) % от **ЗАЕМНАТА СУМА** месечно.⁶

2) При предсрочно погасяване на главницата и изплащане на дължимата до момента лихва **Заемателят** не дължи лихва за периода след погасяването.⁷

3) **Заемателят** не дължи възнаграждение за периодите, през които е бил лишен от ползването на **ЗАЕМНАТА СУМА** по вина на **Заемодателя**.⁸

IV. Права и задължения на Заемодателя

5.1) Заемодателят е длъжен да предаде в собственост на **Заемателя** заемната сума по реда и в сроковете съгласно т. 2 от настоящия договор.⁹

2) **Заемодателят** е длъжен при поискване от **Заемателя** да издаде разписка за извършените от последния погашения, в която се отразяват: начинът на плащане, датата на плащането, каква част от дълга се погасява, точната сума и евентуалните прихващания.¹⁰

6.1) Заемодателят има право да получи даденото по договора ведно с уговореното възнаграждение по реда и условията на настоящия договор.

2) **Заемодателят** има право на достъп до счетоводната документация на **Заемодателя** с оглед получаване на достоверна информация за финансовото му състояние, без право на намеса в оперативното управление на делата му.¹¹

7.1) Заемодателят има право да прекрати едностранно настоящия договор при следните условия:¹²

- а) при смърт на **Заемателя**;
- б) при откриване на производство по обявяване на **Заемателя** в несъстоятелност;
- в) при неиздължаване в срок на ..... погасителни вноски;
- г) при неспазване на условията за обезпечаване на заема;
- д) при установяване, че данните, въз основа на които е сключен договорът или които са предоставяни впоследствие от **Заемателя**, са неверни или неточни;
- е) ако **Заемателят** е изпаднал в неплатежоспособност.

2) В случаите на “в”, “г” и “д” на предходната алинея заетата сума ведно с дължимото възнаграждение стават изискуеми с отправяне на писмено предизвестие от **ЗАЕМОДАТЕЛЯ** към **Заемателя**.¹³

V. Права и задължения на Заемополучателя

8.1) Заемателят има право да получи заемната сума в определения размер, по реда и съгласно условията на настоящия договор.

2) Той може да върне предсрочно дължимото по настоящия договор, след като е уведомил за това **Заемодателя** с писмено ..... дневно предизвестие.¹⁴

9.1) Заемателят е длъжен да върне полученото по договора ведно с уговореното възнаграждение по реда и съгласно уговорените с договора срокове.

2) **Заемателят** е длъжен да изпълни стриктно условията за обезпечаване на заема.

3) Той е длъжен да осигури свободен достъп и възможност за проверка от страна на **Заемодателя** или на упълномощено от него лице до счетоводната документация, отразяваща финансовото състояние на **Заемателя** и поетите от него задължения.¹⁵

VI. Обезпечение на заема

10.1) Задълженията на Заемателя по настоящия договор се обезпечават чрез:
.....¹⁶

2) **Заемателят** е длъжен в срок от ..... от сключването на настоящия договор да осигури обезпеченията по предходната алинея.¹⁷

VII. Неустойки

11.1) Ако **Заемодателят** виновно не изпълни задължението си по т. 1, дължи неустойка в размер на .....¹⁸

2) При неизпълнение на условията на т. 2 от страна на **Заемодателя** той дължи неустойка в размер на .....% от стойността на непредадената сума за всеки ден забава, но не повече от .....

12. 1) При забава на **Заемателя** при връщането на заема и при изплащане на дължимото възнаграждение той дължи неустойка в размер на ..... % от дължимата сума за всеки просрочен ден.¹⁹

VIII. Допълнителни разпоредби

13. 1) Условията на настоящия договор могат да бъдат променяни при наличие на съгласие на страните, изразено в писмена форма.

14. 1) За неуредените от договора въпроси се прилагат разпоредбите на гражданското законодателство на Република България.

Настоящият договор се състави в два еднообразни екземпляра : по един за всяка от страните.

ЗАЕМОДАТЕЛ: .....

ЗАЕМАТЕЛ: .....

ЗАБЕЛЕЖКИ

Договорът за паричен заем е разновидност на договора за заем за потребление. Правно договорът за заем за потребление е уреден в ЗЗД, чл. 240 - 241. Посочените текстове на ЗЗД са недотам изчерпателни и сравнително остарели, за да отговарят на динамиката и сложността на отношенията в граждански оборот, които би следвало да регулират.

Предложеният вариант се е наложил в практиката. Той е предназначен да обслужва нуждите на търговските дружества и гражданите, непритежаващи разрешение за извършване на банкови сделки. Освен типичните за заема по чл. 240 - 241 клаузи предложеният вариант съдържа елемент на предварителен договор за заем, а и специфики от особения характер на заеманата вещ - пари. Въпреки спорния в теорията въпрос за правната стойност на предварителния договор за заем за потребление практиката е наложила този вариант, с които търговските дружества и гражданите могат да предоставят известни суми в заем на свои контрахенти, без да е необходимо да притежават лиценз за осъществяване на банкова дейност.

Заемът за потребление, уреден в ЗЗД, е неформален, реален и едностранен договор. За сключването и действителността му не е необходимо съгласието на страните да бъде облечено в специална форма. Изискване за писмена форма за действителност е необходимо само по отношение уговорката за дължимата от заемателя лихва. Лихва се дължи само ако това е уговорено писмено. В предложения вариант писмената форма (а защо не и писмена с нотариална заверка на подписите) е необходима и препоръчителна за доказване на условията на договора и по-лесно преодоляване на спорове между страните, особено когато се отнася до сериозен имуществен интерес. Това не е форма за действителност на договора.

Заемодателят поема задължението да "...предаде в собственост..." на Заемателя определена сума пари и ако не изпълни това си задължение, той ще се окаже неизправна страна със съответните последици от това. Клаузата, вменяваща задължение за Заемодателя е изява на принципа за свобода на договарянето, залегнал в чл. 9 от ЗЗД, който гласи, че "...страните могат да определят съдържанието на договора, доколкото то не противоречи на повелителните норми на закона и на добрите нрави...".

Договорът за заем може да бъде безвъзмезден, ако не бъде уговорено възнаграждение под формата на лихва.

Заемната сума би следвало да бъде определена в български лева. По този повод вижте помощната информация към клаузата за определянето на заемната сума и връщането и.

Препоръчително е изпълнението на задължението на Заемателя за връщане на заемната сума да бъде обезпечено по надлежния начин със съответните предвидени в закона обезпечения: ипотека на недвижим имот, залог на движима вещь или ценна книга, поръчителство и др.

¹ Изписват се подробно индивидуализиращите данни за лицата, сключващи договора. Ако са физически - ЕГН, трите имена и пр. За юридически лица това са фирма, седалище, адрес на управление, номер на фирменото дело, с което е вписано лицето, партиден номер. Описва се в какво качество съответното лице сключва договора - пълномощник, законен представител и т. н.

² Описва се заемната сума. Би следвало тя да бъде определена в лева, в изпълнение разпоредбата на чл. 10 от ЗЗД. Предвид евентуални инфлационни сътресения препоръчваме формулировката "...левовата равностойност на ..... щ. д." и да определяте съобразно какво и към кой момент ще се определя тази равностойност. Критериите могат да бъдат различни - курсът на БНБ, курс "купува" или "продава" на някоя от търговските банки и пр. Моментът също може да бъде различен - сключване на договора, предаване на сумата, осреднената равностойност между тези два момента и т. н.

³ Описва се начинът на предаването - в брой, по банков път и т. н. Не би било излишно да се определи и местоизпълнението, тъй като съгл. чл. 68 задължението на Заемодателя в качеството му на длъжник съгласно чл. 1 на настоящия договор е носимо, т. е. дължи се по местожителството на Заемодателя по времето на връщане на заема, в правото му на кредитор по задължението за предаване на заемната сума.

⁴ Определя се срокът, в който ще бъде извършено предаването на заемната сума.

Ако това ще става на вноски, описва се броят на вноските, техният размер и планът (по дати или евентуални бъдещи събития) на предаването им. Този план може да бъде оформен като приложение към договора.

⁵ Преди всичко трябва да бъде указано как ще бъде върната заемната сума и изплатено дължимото възнаграждение - изцяло или на части. Ако е на части, трябва под формата на план, който може да бъде изнесен като приложение и неразделна част от договора, да бъдат указани сроковете, размерът на дължимото, начинът на плащане и местоизпълнението. Ако не е указано от договора, връщането се дължи по местожителството на Заемодателя. Няма пречка да се посочи банкова сметка, по която да бъдат извършени преводите.

⁶ Дължимото възнаграждение обикновено е под формата на лихва. Ако няма изрична писмена уговорка, лихва не се дължи. В зависимост от волята на страните тя може да бъде дневна, седмична, месечна, годишна и др. Размерът на лихвата се определя според волята на страните.

Съгласно чл. 10, ал. 2 от ЗЗД "...лихви могат да се уговарят до размер, определен от Министерския съвет. Ако уговореният размер е по-голям, той се намалява по право до този размер...". Разпоредбата на чл. 10 има чисто пожелателен характер, тъй като към момента съответният подзаконов нормативен акт не е издаден и страните са свободни да определят размера на дължимата лихва.

⁷ Задължението за лихва е акцесорно по своя характер и с погасяване на главното задължение се погасява и задължението за лихва.

⁸ Става въпрос за неспазване сроковете за предаване на заемните суми, за грешки поради небрежност при прехвърляне на сумите по сметката на Заемателя и т. н.

⁹ Задължението на Заемодателя по чл. 2 носи спецификата на договора за паричен заем. Такова задължение не би могло да се вмени, ако договорът се базираше единствено на текстовете на чл. 240 - 241 от ЗЗД, визиращи заема за потребление. Виновното неизпълнение на това задължение повлича за заемодателя всички последици от неизпълнението - правото да се иска от съда да осъди Заемодателя да изпълни, правото на обезщетение и пр.

¹⁰ Необходимо е издаването на такъв документ, с оглед удостоверяване на извършеното плащане, особено когато плащанията се извършват в брой или договорът за заем не е единственото правоотношение между страните, по което се извършват плащания. Ако Заемателят има и други задължения към Заемодателя, за да не се получи недоразумение, се издава разписка, в която се упоменава какво се изпълнява, колко и по какъв начин. Предлагаме ви примерен текст:

РАЗПИСКА
Долуподписаният..... от гр.
..... в качеството ми на Заемодател по договор за заем
от..... 199... г., с настоящето удостоверявам, че получих
от..... от гр..... в качеството му на Заемател
(пълномощник на Заемателя .....) сумата
от..... (.....),

представляваща.....

¹¹ Ако сте Заемател, не включвайте тази клауза. Тя е изцяло в полза на Заемодателя, който получава възможност да се информира непосредствено относно делата на Заемателя. С оглед конкретната ситуация тази договорна разпоредба би могла да формулира съответния начин за информиране или уведомление от страна на Заемодателя.

¹² Тази разпоредба е особено необходима при договори, с които е уговорено заемната сума да се предаде на Заемателя на няколко вноски при продължителен период от време. Ако през този период от време настъпи неблагоприятна за Заемодателя промяна в имуществото на Заемателя, не бъдат изпълнени условията за обезпечаване на заема или се открият факти във връзка с предоставената преди сключването на договора информация Заемодателят може едностранно да прекрати договора и да спре финансирането на неблагоприятния Заемател.

¹³ Тази разпоредба е приложение на общото правило на чл. 71 от ЗЗД, което гласи, че "...срочното задължение може да бъде искано и преди срока, когато длъжникът е станал неплатежоспособен, или със своите действия е намалил дадените на кредитора обезпечения, или не му е дал обещаните обезпечения...".

¹⁴ Не би могло Заемодателят да откаже предсрочно връщане от Заемополучателя и съответно приспадане на лихвата за периода, през който Заемателят не е ползвал заемната сума. Заемът се сключва в интерес на Заемателя и Заемодателят не би могъл в това ей качество да релевира основание за отказа да приеме предсрочно изпълнение. Предсрочното връщане би могло да се модифицира както е в предложения вариант с писмено предизвестие или с друго условие.

¹⁵ Това задължение на Заемателя кореспондира с правото на Заемодателя от т. 6.2 и е изцяло в интерес на Заемодателя.

¹⁶ Различни са възможностите за обезпечаване на задължението на Заемателя за връщане на заемната сума и изборът зависи от волята на страните. Заемът може да се обезпечи с учредяване на ипотека върху недвижим имот на Заемателя или друго лице в полза на Заемодателя, с учредяване, на залог върху движими вещи на Заемателя или трето лице, с поръчителство от страна на трето лице.

а) учредяване на залог върху придобитите със средствата от заема огради, машини, съоръжения - които са както следва:
.....

б) учредяване на залог върху стоково-материалните ценности:
..... (може да бъде вписана уговорката, че тези стоково-материални ценности Заемателят може да използва (реализира) при условие, че едновременно издължава съответната част от заема или ги заменя с други).

в) чрез залог на чуждестранна валута:
.....

г) чрез залог на ценни книжа или платежни документи за вземания в местна и чуждестранна валута.....
.....

¹⁷ Касае се за чисто технически срок, който трябва да се предвиди с оглед

конкретната ситуация, за да се предостави надлежното обезпечение.

¹⁸ Неустойката е обезщетение за вреди, без да е необходимо те да се доказват. Достатъчен е фактът на виновното изпълнение, за да се дължи неустойка. Едновременно с това неустойката е и санкция за неизпълнението. Възможно е Заемателят да е направил така плана за своята стопанска дейност, че неизпълнението на Заемодателя да е причина за големи загуби. Поради това размерът на неустойката би следвало да е съобразен с конкретната ситуация. Независимо от уговорената неустойка Заемателят може да търси обезщетение за претърпени по-големи вреди по общия ред.

¹⁹ Възможно е да се уговори и друг период - седмица, месец, година и пр.